

- Perquè, malgrat que vortè est fèr et en fòrt, veig que
s'apèit ~~que~~ ^{que s'apèit} esta amènat... - i en ven mis brica, ~~legia~~ ^{legia}: ... veig
~~que~~ ^{que s'apèit} confessores et qui mis o menys tot sabien:

- Si, Ribera. això es malament. Tan malament, que esta per-
stut. Però no en parli es atrey, que deuen estar tan amènat
com jo.

- hi a Turis?

- a Turis menys que a ninguè.

Ribera callava, a claparar. Després d'una llarg silenci et cres-
quenta de l'ote:

- f vortè, qui pensa fèr?

(ho dignè, com haurien dit molt, es mis: i / un altre, que fa-
rem? "Et bon amic no patia per ell: ~~no~~ patia per tu)
digueries:

- ho ho se.

- Vortè esta mis en perill que un altre. Recordi que per la
radio et mena la ten de mort.

- ho en feli cabot de la radio. Menar no esta gaire. ho
he pensat encara et que feli. ho ho pensat quan ~~se~~ ^{se} en-
tra et moment de pensar ho, car ho mis de les vortè pen-
lar - ho abans no veix de res, i fang et que et moment en-
tra fèr. ~~Però~~ ^{Però} ara ho puc dir - hi una cosa: que esta tan
debut, tan desenganyat, que hi fèr tot en materia. Però no s'
abar-mi, que no ho puc fèr. ho ho puc fèr ~~perquè~~ ^{perquè}
tinc mare, dona i germans i no vull que a la familia
hi hagi un martir.

Faia Ribera:

- Si es atrey i apropiem massa, la tua familia podria

amar a casa meua, a Cerveia, que me as thury de te fentem.
Molt emocional, abraçares t'amic, que estoum mis amos-
nat que tu.

- Francis, Rikma. Si las cosas van muy malamente, como temo que
tu vas a ir, aceptaré.

Encara s'encengueren, per darrera vegada, les fogueres
de l'esperança. Fou quan el pas de l'ebre, la batalla més he-
rica de totes les de la ~~III~~ guerra.

Sempre has sentit poca o poca simpatia envers l'heroisme,
 que tot hom, menys el pobre heroi, explota amb baixes finalitats:
 la vanitat, la beneiteria o quelcom pitjor. ~~El pobre heroi~~
 Pensem en Joan d'Arc, com exemple, abansada de Carles VII
 per breixa: ~~reivindicada~~ reivindicada després com santa ~~per mateix~~
 per mateix Carles VII, que ~~també fou~~ també fou ~~un cap-~~
 ligany de Toulousa - car aquesta malura ~~del~~ del
 toulousanisme no té natura determinada i floris arreu del
 món - i no volia que fos dit que devia la corona de França
 a una breixa, i que fora des politics i es autors de melochia-
 mes si no hi haques l'heroisme? ~~L'home de caru i oser mai no es heroi.~~
 L'home de caru i oser mai no es heroi. L'heroi no ex-
 isteix en l'home de fillió, en la creació política, des d'home
 a Carles VII. És per això que ~~protagonistes de~~ ^{al} protagonistes de ~~novel·les~~
 i comedies hom es nomena ~~d'heroi~~ d'heroi o la heroi de la
 novel·la o de comedia. Quant a la Historia, hom es que l'es-
 criven ~~qui fan~~ qui fan es heroi. Et que la via té altres mag-
 de cap. ho hi ha cap home, ni el més primitiu, que en em-
 prenta una acció arribada ~~al~~ al

d' L'heroi es diu ~~el~~ ^{el} ~~heroi~~, Don Quixot, ~~Don~~ Joan, Julián
Sueñ, David Copperfield, Foriò, Angel Guerra, Manel. Es es diu,
pero, Joan Comel, ~~XXXXXX~~ ~~XXXXXX~~ ~~XXXXXX~~, ~~an~~ ~~XXXXXX~~, Manuel
~~XXXX~~ Jimenez i Marcel Sacunt. i Lluís Capdevila.

III (al dir que ^{un} ~~les~~ ^{he servit} ~~servit~~ aquest adjectiu amb elegància. ~~La~~ ^{he}
~~he~~ trobat a la punta de la ploma sense saber com. ~~La~~ ^{he} ~~he~~
ha escapat, com als infants el pipi. O com als que ja no són
infants però són proles, el cot.

4. L'heroi propiament dit pertany a la mitologia i al tea-
tre grec, als hionnes i als prems hominies, a Lucipides i a Th-
kil, quan es deus ^{immortals} ~~heroi~~ Zeus, molt afiliosat a aquesta
mena d'aventures i el ~~prim~~ primer en començar l'export del
dionjanisme - habitaven amb les dones mortals. L'ample
viatja única d'Aristofan despen, ~~va~~ per reacció, el prestigi
militar de l'heroi.

5. en tot es opit i classes socials ~~socials~~

¿ i on tan se'n ha abusat tanta hora ^{comen}ament que el Man-
gover a la clauynera del Episc i el Hec, ^{xi} "El heries me-
tho expañol". No n'hi de pobles heries, ~~no~~ totament, car un
poble d'heries fora un poble de foll, inhabitable; una calamitat
pública.

II quels, però, era un mort que no emproven el mar-
quer ni la gent un xic correcte.

ho sap i l'anecdota es verídica ~~del xix~~ i in-
ventada. Ho podria ser, car ~~no hi ha cap~~ del ge-
neral Franch se'n conten moltíssimes, algunes ~~molt~~ molt
gracioses. ~~El~~ ^{del} fang de l'anecdota, xuriacat per l'ira i el
menyspreu, ~~no~~ ^{no} hi ha cap més d'una vegada segons
el ~~document~~ del familiar del general Franch. Cosa molt lògica
car hom no pot estar improvement familiar ~~del general~~

—
d'el que les circumstancies d'aquella mena de guerra ha-
rien fet imprescindible:

I una de les més grans batalles de totes les èpoques i latituds, del tipus seu de més gran exa-
geració. ~~El document del general Franch és molt interessant i~~

* Testament o l'exili aumb la crua de l'hebrisme freustat
a coll-i-be.

Fra ~~des~~ desertors de Roulla, que es del poble anomenaven desertors, i de fer tallar es cabells al zero a tots es soldats, començant per tu per a donar exemple, - la meua desesperava a Fabio, - no es presentia res que podies tenir la monotonia de la vostra estada a Olina. Hi un triat afegit d'espionatge. Hi un trist bombardig.

Es a dir, si: tingueren la visita de l'herisme, ^{que} ~~hi havia~~, venia aprofitar i amb nos de cartí, protape i carnavaleses. tea la caritatula de l'herisme.

Habíes rebut la confiança de que un grup de tres enemi-
fuz es atacaria aquella mateixa nit. (Una nit de la qual
no es recorda la data)

~~El~~ L'atac anunciats at semblà una cosa absurda i destacota-
da, sense cap ni peny. L'enemic era a artens de l'ayre i
S'aria taler ~~per~~ que a Othana no hi havia focs de combat i
que, a més, que avencaria moltes regularien, i Perquè,
doncs, havia d'atacar?

Adhuc ne habemus singulos et hoc per un ataricum.
~~entre Olona et Coll de Margé.~~
(ou en i.)

Comunicare a l'home al que passava i prometeren ar-
riar-los un batalló. Malgrat ~~l'home~~ ^{l'home} que es l'home no te-
nien armes, es avisaren ~~no supress que es avisaren~~ ~~no~~
i es tingueren tota la nit sempre per a evitar una in-
breu. Es oficials, que ~~no~~ debien ser deu o dotze, es

I d'aquesta classe mitja de la qual ~~XXXXXXXXXX~~ un
humorisme massa fàcil i massa boid ha fet diota i ascarui;
d'aquesta classe mitja tan digna de plorar i que ningú
no plora

6. ~~Altra també~~ hi havia, ^{es dir,} el teu germà, Joan Ribera i fo-
lop Domingo. El teu germà i ~~Sonja~~ Domingo tenien arma: una
cort i una 9 curt. Ribera, no. hi en tenia ni en volia. L'única
bra tirada que aquella nit hi havia entre cosalles era
Domingo.

~~El~~ tan mort com l'altre.

rennien ~~va~~ disposats a esperar l'agressió no hi havia cap
que tingueris volació d'hèrni. Es de suposar que tot tenien
por, car la por es lògica en l'home normal enfrontat amb el
~~enxal~~ perill. En l'home que accepta la por perquè se'n domi-
nar-hi, no en el corat en el qual la por es símptoma
d'histeria.

Tots sabien que no podrien resistir ni l'atacant ~~va~~
anava un xic ben armat. I, no obstant, tots restaren hores i hores
aguantant aquella situació difícil disposats a jugar-se la
vida. I a perdre-la, que era el més probable. Tots es re-
tiraren quan ja el dia era alt i la sorpresa impossible.

La confiança havia estat obra d'un tractat de l'ala
d'un britol, però serví per a que des d'aquella nit tarta-
rinesca sentís un gran respecte envers aquells enemics que li
no eren heris, habien sabut ésser veritablement braves.

~~IX~~ ~~IX~~ IV

L'enemicavenia sense trobar pràcticament resistència, i com
l'havia de trobar si el vostre exèrcit era cada dia més fe-
ble; i cada dia eren més es que, ~~va~~ donant-los per
~~va~~ vençuts, no volien comprometre's ajudant-los; i cada dia la
situació era més desesperada; i cada dia es desajaven més
les armes i les ~~va~~ municions? La vostra artilleria en regim
la lluita en aquelles pitjores condicions, esperant l'impos-
sible: que es pobles d'Europa obriessin els ulls, esdevenia in-
comprensible. I emfosa. ~~va~~ La continuïtat de la vostra lluita
humiliava, i comprometia les democràcies que tant no havien
confidat amb declaracions i missatges de simpatia. Podríem en-

L'irritant

C. Et sembla que fou a Oliva on Triambadores que ha-
vies guanyat el Gran Premi del Teatre amb La vida del
bosc, que no arribà a estrenar-se, i el que la Generalitat
volia per a substituir el Premi Ignasi Iglésies, ~~xxx~~ amb Poe-
ma de Nadal, repartit entre aquestes obres i En Saret o
l'encarnada, de Joaquim ~~Ruyra~~ Ruyra (1). Poema de Na-
dol i estrenat, una nit de penes del 37, ~~xx~~ ~~xxxxxx~~ ~~xx~~
~~xx~~ ~~xxxxxx~~ ~~xxxxxx~~ una nit de bombardsig, al Teatre de
la Comedie Catalana, on poc temps abans havia representat
la seva escamificació - torn i de l'any 44. Prodi - de Rim i vis-
tip. Fou l'última obra que estrenaves a Catalunya. Fou
l'última obra teatre que veia representar la mare.

(1) El Premi Ignasi Iglésies l'havia guanyat Joan Oliver
amb La fam, però digueren - alguna cosa havia de dir-
que es tractava d'una obra derrotista i el premi fou de-
clarat desert.

tre els costats amics i s'impugnava el senty que us mantenien a ⁴⁵~~35~~
nostres. Tot tenia un límit. Defensa de ideals sobre bé, x, senty,
pero a bones i fins a un cert punt, sense fer-ne un gran masha. i ho
comprencien que estaven perduts? i ho comprencien que esten un
destí, una cosa, alguna per als nostres amics? i ho comprencien
que, amb la tendència de seguir Unitat, comprometen ~~la~~
~~seu~~ pau i ^{la tranquil·litat} i el prestigi de les nacions amigues
que, si no us habien sabut ajudar, sabrien plagar-vos? i que no
vauis res el plany entremida de les nacions amigues?

El millor era vandre que podien fer ara rendir-vos.

(Adin deixar Olinda, on l'enemic entraria d'un mo-
ment a l'altre.) Vinquí l'ordre de retirada i passarem a Hava-
res, prop de Manresa. A Havares, una petita vila on en temps
de pau seria un paradís de viure, la feia tota com arreu,
pero encara s'abia reaccionat contra el sofriment amb un fort
amical, amb uns mots amicals i encoratjadors, amb un bonic.
Pob-hi, feble, però bonic i, per feble i pob-hi, ple d'un
púdic i dolçis cràps.

A Havares l'altor passava a casa de dues germanes padines
que tenien una mercaderia. Trec molt catalanistes i estaven
molt espies d'altor per a un personatge tan important com el
autor de Canó d'am i de guerra. (Car per a mots ^{seria} ~~no~~
l'autor de Canó d'am i de guerra. Què hi faríem!)

Et diuen:

- Encara que les coses sembla que com tan malament, bé deu-
ràn guanyar. És impossible que no guanyem. Deu no ho
permetria. ho ^{hi} ~~hi~~ sembla, senyor Capdevila?

! el pobre senyor Capdevila feia un gran esforç per a po-
der dir, d'una manera ambigua i tibieta:

Calia deixar els amics d'Oriana que trenta anys
després encara recordarien: els recordaries; els amics d'Oriana
que, per la ~~consciència~~ consciència amb els soldats de la República
i després amb els altres, diuen, en recordar la guerra:-
- Els soldats del Regim Capdevila sí que encara ho fan.

455 ~~255~~
- no està tot perdut, no està tot perdut.

Les unitats murcienses s'apàides.

I tu, veient el bé que feia la difunta mentida, senties el por de no haver ~~no~~ dit l'amarga veritat: que v'habien acabat el català i l'esperanto, els mitings ^{electorals}, els veraments d'hona, els tangues i homenajes i altres faccies més o menys pintoresques; que s'habien acabat "El Segador" i "La danta Lpina" i el culte a Rafael de Casanova; que s'habien acabat tantordi i la Moroneta; que v'habien acabat el catalanisme, catalunya i la República.

Una de les unitats es deia:

- Vinguí, senya Capdevila. Li extenyarí una cosa que li agradava.

I feia del fons d'un armari una gran capla de mitó, plena de cintes catalanes i republicanes.

I senties una gran història.

Aquells dies de llavors no foren ^{de} tan repis ni de tanta durada com es d'Oliana. ~~XXXXXXXXXX de XXXXXXXX~~ La guerra, que en començar habien deixat repicar marcs - rals de la guerra al front d'Alapí, es clar - prenia, com més v'acabava al final, un ritme ^{cada vegada més accelerat} ^{accelera} aquells dies de llavors en, encara, d'una il·lusionaria bonança: la que, molt breu, es produïa abans d'escalar la tempesta. Se deu al capvespre, però encara hi havia un raig de sol.

~~XXXXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX~~
Se alguna tarda anaves a Sant Benet de Bagas, el monestir de Ramon Cases, on v'habien aplegit part de l'equip de "Hora de Espanya", la ~~para~~ revista més digna i més bel-

d'espèr per la trista adaptació i l'adaptació humilia-
ció de la democràcia.

111

ora, 1974.)

(1) L'ha publicat l'editorial alemanya de l'obra anomenada, en francès, que l'any
passat havia publicat el mateix dels seus autors: Hans / de / Lpau / Revista mensual / XXIII. Aquest
número, doncs de la publicació, té un doble interès perquè no es parla de la crisi i el creixement productiu.

—

—

les ciutats i les viles tenen nom: Valencia, Liria, Vila-⁴⁵⁸ ~~258~~
nova i la Selva, ^{Comarneu} ~~Comarneu~~, La Rochella, ~~Villanueva~~ Villanueva de
los Infantes, Firenze, Siena, Roma, Liria, Salzburg...

Aquella colònia feia de la part no volia saber el nom o-
ra, definitivament, la desfeita. I la desfeita, malgrat preve-
de feia temps, l'acaparava. En aquella colònia feia començar
ven les taxes hores de guerra mit obsequi. En aquell indret, que
tenia un vaguet aspecte de penitenciar, de camp els, la vida
mai no ~~hi~~ hi devia haver estat massa alegre. Quan hi a-
rrivaven era francament intolerable i depriment. La colònia te-
nia església - es clar - però no tenia teatre ni biblioteca. I per-
què no haurien de fer els colonitzats d'un teatre, d'una biblioteca?
La fàbrica, que era el qui devia donar un botó de vida a
l'indret, estava tancada. A la fàbrica hi degué funcionar un
comitè. Potser el constituïen una colla de ximplets, d'ineptes
des que no governen ni deixen governar. O bé un parell d'
homes de sentit i de responsabilitat, car, intrínsecament, en aquell in-
dret i on ho fos també n'hi havia.

Les cases - excepte la del director, pretensiu i no real-
ment confortable - eren pobres, xiques, insalubres i despeses.

Els homes joves eren al front i a la colònia ells hi restaven
doncs, ells i criatures que parlaven en una llengua i no acollien, es-
guers i esportistes, sense la més lleu simpatia. Hi una bona mirada.
Hi una bona paraula. Semblava que no fossin capables de l'en-
tendre. Era de per, que fe de l'home l'enemic de l'home.

Carriells ja no pensaven en organitzar mitings. Brucats, cada
dia més acaparats, gairebé no parlaven amb ningú - a tu el par-
laven del fill malalt, de l'espera - i era el que feia més

II^a Màrtina de tot. Les Fals i un soldat nomenat Propue - el
soldat, per intrusivitat - feien el la fort. Tot s'entregava febre-
ment al treball, i en la manera d'oblidar la situació, talment com
si temessin les hores de repòs, d'un repòs que les circumstàncies
haurien fet impossible. (ac el Conde de Campaña de l'Exercit de
l'Est encara funcionava. Malament, però encara funcionava.

La primera nit que passava a la colònia plorava. Plorava,
i - perquè ho he d'ocultar! - malgrat que, segons
diren, es homes no ploren. Plorava de ràbia, d'indignació, de
desesperació. Plorava d'impotència, com l'home que bufetega
i no pot tornar - i hi perquè està lligat.

Una tarda es presentava a la colònia, en un camió,
la seva muller i Fontembella. Venien per a saber qui calia fer,
a ell no podien mentir-hi - entre altres motius perquè havia estat

I perquè l'has perdut, perquè ~~sigues~~ es sabia que aquella
 era la penúltima vegada que la veies, ~~però~~ i ~~allò~~ si les hagues sigut
 sabut en les hauries pogut creure. ~~però de tot~~

une tant elle digniter labi peru

~~Handwritten text, possibly a signature or name, crossed out with red ink.~~

~~May / give paper period~~

menys et ret hat amb vermell.

[illegible]

- Is the ~~relationship~~ ~~same~~ : this condition and weather? - preparation to move.

- Se eu pudesse, mas não posso. Mas eu te agradeço, que vi a
 mi a mi eu não poderia ter de mal e assim ^{significa possível} ~~poderia~~ eu
 virar a cabeça.

- Is it late?

- La tancarim, pero no es feliç marte il·luminat: adfene tancada,
vindrà a la guajar-la. Es inevitable i, per tan, ens hi hem
de resignar.

~~Handwritten text, mostly illegible due to crossing out.~~

~~Granit~~ Habet Lapat, cingue Fontverta, que no debia
 dir a ningú que era al poble Fontverta tenia pr, com to-
 hom. Una pr malauradament molt tòpica. Ho havia sempre
 cap càrreg durant la guerra, era un petit burges, un modest,
 enemic de la violència i d'aldarull i li plaien ^{més} al teatre
 i es llibres que les armes. Però era catalanista, havia estat cat-
 lle de Cabdes. Molt més que justificat per a tenir pr i voler fu-
 gir. L'escriptor Carles Rahola, que no voldria o no podria fugir, un-
 riria a fusellar. I Carles Rahola, no era precisament un demagog,
 ans hi un catòlic convenent i ^{un} terme de distes. Era, però, catala-
 nista i això no ho perdona ~~es xixorrotis, xixorrotis~~ es xixorrotis, es

9. Heen d'evitar ser presenty a la

^{et}
C. / Govern de la República francesa

1. Es diners deixats, que ja no valen res: però això no ens fa
tenir a del Banc.

II ^{altres, com} ~~Però~~ / mai no s'ha de perdre l'esperança.

○ (L'amic bon Maynou, que podrà anar a l'Enciclopèdia
Eiposa)

○ ~~deurà ser~~

→ Mèlles Font, fruit Calot i altres que no recordes, que, mitjans cre-
lents que tu, fugiren a França poc després de l'encesuda de la
guerra i s'hi feren dur tots els llibres i papers que tenien. (al
pensar en tot, / tu no hi pensaves)

→ Havia llegit el "perdonat uns similars faltes" del ministre
que para tantes milers de expedients seria tropedia.

→ Tinc encara el seu nomenament, retirat entre els papers
que tenia a la cambreta de la rue Boulôme, que fou després
el teu "pied à terre" durant ~~uns~~^{els} anys de la lluita clas-
sista a França. ~~Li ho he donat~~

P amb els hi anava fàcil, l'expres de l'armador Xalabre-
des que tu habies fet entrar al Cos de Policia de la Generalitat
i a la veuquerda Tora com una mena de secretari

Résumé - "Grand complot ordonné par vous," et promettait ensuite de signer que, tel complot se présentait les lois, et convenait passer par l'école par la conduite des lieux familiers à la finquière.

Ho arrencarem: Faltis i Bonyne existien unes hores abans
~~en un~~ en un canvi i l'esperancia en un lloc del qual no
 recordes el nom, ~~en~~ el record d'aquells darrers dies d'esta-
 da a Catalunya se t'ha odiat adhuc despres de passar tant
 anys, car en la vida de l'home hi ha anys, bons i dolents, que,
 per bons o per dolents, mai no passen; anys sense pretèrit i sense
 present. Es des o tres escenaris d'aquells darrers dies a la Cata-
 lunya que perdries, ^{per,} l'odi, el partip i la ^{d'aquells dies,} pena ^{perden} que
 tota i que perfil era una espessa cortina de nuvol negre. ^{For} ^{[Fo-}
 ren dies viscuts difícilment amb una gran angonya de no tenir
 prou coratge per a poder-los viure. Però, en cercar-los, el do-
 na veure i se te t'fa ~~infrangible~~ ^{infrangible} (al, però, ^{se dona} ~~l'esperit~~ ^{l'esperit} ~~de~~ ^{l'home} ~~se~~
 l'afires a aquelles hores de penombra. En certs moments, la co-
 rtina de brisa s'equinila i apareix un ~~un~~ ^{un} cotxe, un cotxe,
 un paisatge de la vida quotidiana que la vida desbordada
 i al·lucinant transfigura: l'escala de la casa de Cercós,
~~una~~ una botiguera de lligons que et serví de trixi a casa del
 comissari de policia Vicente Bonjardat a la fontanera, la vocalitat pas-
 sava del soldat Bonyne, un record de la Juana, una avenc en
 Mançeres, despres de treure-la, la pistola...

[illegible]

~~It is not the same, the first figure, it is not the same
the first figure, the first figure, the first figure, the first figure,
the first figure, the first figure, the first figure, the first figure,
the first figure, the first figure, the first figure, the first figure,~~

↓

Tots mants jo seroi,
le perdís...

dir una cançó autèntica del se-
gle XV. Plany amag i dolent que encara perdur (1)

(1) Cançons musicals de les sigles XV i XVI, transcrits i co-
mentats per Francisco Asenjo Barbieri. Madrid. 1890.

¶ Per això ^{em} tanta tan i ^{m'as} Kres tan dolent escriure aquestes
pàgines: perquè revise, escribant-les, es darrer dies d'esta-
da a Catalunya.

~~El treball que he fet d'aquesta cançó és d'una gran dificultat i he estat~~
~~molts dies treballant-hi.~~

~~XXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX~~
~~XXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX~~
~~XXXXX XXXXXXXX~~

Les records on tubava Falso, que havia pogut reunir-se amb la
 seva muller. Pujava al camí - no sap si hi ja era l'espòsa de
 Bruneta i es veia fill i si la tubava després a l'agutell -
 i empenyeren al camí de Cervera de Ter. A Cervera de Ter
~~XXXXX XXXXXXXX~~ l'esperaven la mare, l'espòsa, Gerard, propiament, l'un-
 par. Fontcuberta i es (assien, dominats per la pr, havia fugit
 per si podien passar la frontera. Si'n havia endut el caire
 on la seva espòsa havia posat ~~XXXXX~~ aproximadament una vola. I
 l'altre havia restat a Caldes. La mare i es parements havia
 decidit ~~XXXXX~~ d'esperar ~~XXXXX XXXXXXXX~~ l'hora de retornar a
 Barcelona.

- J tu, fill, - et creuant la mare - qui faia?
- De moment, restar a la funquera, esperant. ~~XXXXXX XXXXX~~
- ~~XXXXXXXX XXXXX~~ To un deute, el meu deute.
- Encara no t'has fet amb el teu deute?
- Encara no. Després, si les coses van malament, passari a França.

~~XX XX XXXX XXXXXXXX XXXXXXXX~~

- ~~XX XX~~ Faria bé, fill.

La teua muller decidia:

- J jo, mare, me'n vaig amb ell.
- Faria bé, filla. Ho et deixis.

J mentre la teua muller es prova un abip de pell, ^{verd} ~~XXXX~~
 des dies bons, i ^{apaleu} ~~XXXXXX~~ una maleta on la pr va haver un
 pagament, unes llibretes de viatge i uns llibres que havia agafat
 a l'ofici - el Journal Intime d'Amiel, Colas Breugnot, de
 Roumain Rolland i Victoria, de Joseph Conrad, ^{de} ~~XXXX~~ a la mare.

- Ho patirà per mi, que per me patirà jo per coti.
- La unaltra no em pararia res.

↓ By tens, halpant at perill, no habitia vlyut mare se: *Tapasaven.*

—
¶ - aguest libris encara of tens -

refugiats-us)

- Si hem de ~~parar~~ a França, calia seguir que la repa-
ració no seria llarga i ens trobaríem a haver ben acriat.

I en dir això creies no enganyar-te. I com, si tu ni
vingués, podies suposar la repressió immiserible, brutal i fe-
rós que, ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ emparada per l'Eglèsia
i vicia amb indiferència pel món que es devia civilitzar, educar,
viat i viure anys?

Abraçaves la mare, que volia fer el cor fort i tenia es-
cels plors de llàgrimes, i, ~~XXXXXXXXXXXX~~ treballat per la gran ansietat
que es lloquejava, baixava rapidament, gairebé a tomballons
~~XXXXXXXXXXXX~~ l'escola, seguint de la teua pobre mare. Tenies
pressa i prou: pressa de fugir perquè no et veïssin plorar, per
de no poder aguantar un moment ~~XXXXXXXXXXXX~~ més a-
quella situació. Tu l'has a baix et giraves un instant per
a mirar la mare que, amb els fills que li restaven, no
podent parlar, ~~XXXX~~ solava et volia començar i et feia
adonar amb la me.

Us l'has vist mai més. Us la veués mai més.

Al camió i ja el camió en marxa, preguntaves a
la teua mare:

- Però com es que deixaven a Pilex? i com es possible?

I la teua mare et contava que el dia de la fugi-
da, quan Fontverta es presentà amb els barrials, Pilex no e-
ra a casa; que Fontverta tenia pressa de fugir i es cas-
~~XXXX~~ rion encara en tensien més que all, ~~XXXX~~ i no
podien esperar i, ~~XXXX~~ en lloc d'esperar-los, augmen-
taven el nombre de Fontverta i volien fugir, fugir, fugir
com més acriat millor; que Fontverta - que, tot, separament
hauria sabut esperar: per amicitia i per humanitat - devia

C. que la direction ?

que per Pilar us calia arrivar-hi, que ja tindríem un
nexe a casa d'ell, on seria ben rebuda... 228
466

Era una explotació massa ~~facil~~ ^{facil}, una explotació massa insu-
sistent, però el pobre amic no en tenia d'altre. Sense la pressa
imperativa del Carrion Pilar no s'hauria hagut de separar
de la mare ni hauria hagut de conceir la malheuresa
de l'exili. Després, uns anys després, calia que les coses no anessin
ben bé ~~ben bé~~ ^{així}. ~~El carrion de Pilar era massa~~ ^{(sevançaven molt den-}
tament. La carretera era plena, de banda a banda, d'autos,
de camions, de cubs, de ~~gent~~ gent adoplada pel la desfeita que fan-
gia a peu vers un interst d'ort. Tot venien de Llucy, les
camionant sempre es ve de ~~xxx~~ Llucy, de massa Llucy, de
l'interior dels cars i camions hi havia, l'arrelat amb la gent, ar-
tist de la llei abandonada i bair i malates que després, en
no poder-los passar a França, llançaven a les vores de la
carretera. ~~Les~~ ^{Les} des que anaven a peu s'enduien al bestiar:
cavalls, bous, mules, vaques, ordres. Bestiar que es hi anaven es
gendarmes, es guardes mestr, es policies de la República Francesa,
patia des bests de l'Home i del finatid, així: best. fa esti-
dit: best. Cal a la patia des bests de l'Home i el cin-
tada també hi ha blader, atachment, volar a un "coupe repap-
mit" - i per aquella gent de mentalitat obtusa i merdosa
els es refugiats eren "coupes" - no es un delict.

Per camí, Bougna no devia que la seva mare, la vídua
del governador, era una senyora de molta influència i ho
il·luminaria tot. Decant de tanta inconsciència, de tanta inbe-
cilitat, miraves al mirall amb histèria i ~~xxxxxx~~ miralls.
pena.

I i de mott bome relatione

a. Com les malletes i of roes i of parents

sex
El moment de riure. La riella havia ~~estat~~ morta. Quan respu-
citant ja fora, ~~per~~ per sempre més, una maldada que enge-
nyaria a tota la.

1. de les emborbes i mal girbat dels quals es treballa i
les penes més que no pas es ^{de la maternitat} acompanya ^{habien} arribat tota
cognició femenina; una dona

d'avia sempre, penjat al braç, un moneder tan gran
que semblava una maleta.

6. T. llaunies, com gran, anys enllà, era pobre i dormia al
carrer, volgut amagar de tot hom. Et senties acompanyat com si ho-
vis culpable de tot allò que passava: no hauria hagut de
passar.

7. de finals de guerra.

8. la terra bona i dolça muller

9. la terra espesa

conèixies la carretera. Deuria tenir altres carrers, alguna 469 ~~276~~
placa, però ~~no hi havia~~ tristíssims vint o deu dies que hi passaves
aquella vegada custodiant ~~la~~ la famosa documentació secreta
del C. C. de l'Exercit de l'Est, que en sabia en qui consistia
ni l'interlocució caler-ho - probablement es tractava d'una
carta notada - ^{en} les freieres la carretera, les cisqueres a la carretera.

Donaven a depositar la documentació a Correns, on dormien
rien Fallo i Borgue per a vigilar-la de mitja prop. / Tu! ~~tu~~
Tu eras el Comissari i en sabia en dormien. Tu en dormien
entres.

Borgue t'havia proposat:

- Vam a requerir una casa para usted, comisari.

Respongueres corradament:

- La guardaria usted muy mucho. ¿Es que no se da ~~una~~
usted cuenta de la situación? ¿Es que no ve usted que el
pueblo está lleno de gente que no sabe donde ir?

Li: la fonguera era plena de gent, plena de gom a gom;
de pobre gent aterrida que fugia i que en veia haver ar-
ribat veia amb estabaleiment dolent que unes casernes: des de
la frontera, hi baranava el pas. Les cases ~~XXXX XXXXXXXX~~
~~XXXX~~ i les entrades i les escales de les cases ~~XXXX~~ eren plenes.
~~XX XXXX~~ f n'eren plens es carrers, sobretot la carretera, ~~XXXX~~
que en aquells dies fou el carrer més important del poble per-
què era camí de França. ~~XXXXXXXX~~ Immensa onada de
gent aturada i silenciosa que, damps hores i hores ~~a la~~ de
~~XXXX~~, la clau grisca i la pluja plorada d'aquells
dies darrers de penar feia semblar més pobre, més trista, més
~~XXXXXXXX~~ irreversiblement caiguda. ~~XXXXXX XXXXXXXX XXX XXXXXXX~~
Hi havia més dones que homes. Dones que tota, adone
les més joves, semblaven ^{vells} ~~XXXX~~, Dones que, si se veia en de

dia, abandonaven el lloc a la carretera expressant ~~XXX~~
l'hora que obrissin "la cadena". Alguns duien un fill ⁴⁷⁰
infant ^{al bressol d'ells} ~~al bressol d'ells~~ i més ~~XXXXXX~~ d'una, en
tancar les primeres claus de l'altra, veien que el fill havia
mort de fred.

Entre aquella gentada trobaves alguns amics: Lluçanyes,
el de les revistes del comic, amb una faca mullada, pat-tida i
arrugada de patlles trist; amichali, ^{amb vestit} ~~amb vestit~~ i amb un
somriure trist de Píccot de indult, la pipa desapareguda al Ma-
ris i l'altra muller de pluja i plà de fang; prop Maria Fran-
cis, que havia perdut la dona i, cellant-la, anava i venia
amb inutilitat d'aguirol; Such i Sabent, que havia perdut
la dona i el fill i el preguator que calia fer per a
poder dinar; Esparga, comissari d'intendència de un catroles
quina olivita, valencia com Torrente i, com Torrente, cat-
tanista.

I trobaves molts coneguts que no coneixies ^(només per ells) i al coneixien a
tu. Entre ells hi havia un policia de la Generalitat que,
arribant a la nit, el ~~duia~~ duia a la Suana on, amb altre
gent que no ~~havia~~ havia vist mai ni sabia qui era, passava
la nit - sense el providencial policia d'haver passat al
cas - assegut en un banc. Feia dos dies que no menjaves. Tu
feia tres o quatre que no dormies. Li havies tingut tanta
i dit no havies pogut menjar ni dormir. Fumaves. I un
cops de dia a l'altra i ~~est~~ es neguitjava pensar en
quan se l'alabaria el tabac.

I es neguitjava no haver trobat el Rosch de Carri de
Ter, ~~est~~ i de l'engany de Ribera, ni haver vist en -

Il se pen.

Il dit, mignif: Bonheur, si, quand retourner. ~~Il se pen~~
(Par la mirada moligue d'aquell individu que per a sal-
var la seva vida inutil e preparaca a fer una cilera: mo-
rit, deia: les retornarai mai més)

7. T'havia deixat acabar, una vegada més, per un dels
teus campells de mal geni. Aquella vegada el campell era fis-
tíficadíssim: l'espectacle d'aquells dies de la penúria, els
misers, es misers a fora de la guerra, ~~el~~ l'acaparació
de tristesa, el desmoralitzava, el donava una irritabilitat
intolerable, el feia viure en una angúnia mortal. Les sabies
comprendes que aquell pobre funcionari de torres, posat
per una po penúria es veia una possible calvaria en la vida
que proposava. Per cap i a la fi un altre estancament perdent: ell
no es volia perdre amb un altre.

8. L'ajuda, l'incertesa del domini i, ~~libertat~~, ~~el~~ l'afany
~~de~~ ~~de~~ ~~de~~ de retolar l'idea es havia decidit a deixar el
camí i presentar-se a Caldes. I que fos el que l'era volgués.

Es Bosch i la anaren
~~La~~ a Filomena - s a Figueres, no ho records hi,
on vivia ~~XXXXXX~~, ~~XXXXXX~~ l'ex ministre Miquel Santaló.

Miquel Santaló no robia amb política condicional i amb una
lourinaire política de política d'extorsió que supera un ~~XXXXXX~~ - no
se d'una - altra vegada ministre. Tament com hi ha ~~la~~ lògica
- ho cal esvelar - la - no dir - Les coses van malament, no
no ho cal esvelar - la. Augment es el mal patir del poble: que
v'espera massa a viat, ho tot està perdut. Encara hi poden
haber trobres. A mi, ja em veien: quan tot hom es disposa
a fugir, no he fet cap malaeta, no he tocat cap llibre i ^{aquí} em
tenien, ferem com sempre.

L'enguardaves, emperdent i no volies creure que en aquella
actitut hi hagués res d'inconsciència. Més aviat pensaves
que es premia per tres beneficis i fins comedia. Comedia de des
que no enganys a ningú i a tu et dolia com una trapa-
tada.

Éssents i fets, deixaren el pobre Santaló, ex mestre d'esco-
la i ex - ministre - un de tant homes nous de la República
que no cercava de res a la República - del qual G. de la H. havia entès
que en es mitings electorals convertia en "latiguilles" la
Historia de l'Empordà de Pella i ~~Felipe~~ Forgas.

L'aviació ~~XXXXXX~~ franquista, present de ~~XXXXXX~~ ~~XXXXXX~~ ~~XXXXXX~~
ni, Hitler i la ho interveuen, bombardeja, com cada dia,
Filomena. O Figueres, no ho oblidat - tan se val! - en quina d'
aquestes dues ciutats vivia Santaló. I Santaló, ~~XXXXXX~~ ~~XXXXXX~~
malgrat es bombardeja, ferem que ferem.

d que pretén exaltar. Ho diu per una publicació invisible
que t'etja m'ha fet llegir: El cruçats espanyols (num. 144,
coneguent el 15 de març de 1964)

tava tan plena de pent que entrar a casa de la senyora Adelita, que vivia al primer pis, era un problema molt complicat. ~~com.~~

La senyora Adelita mereixia el diminutiu, cosa que no passava sempre, car la feia de poc cordera, que ~~era~~ en totes les qualitats a ~~la~~ majoria, ~~era~~ el protítipa sense fi ni fi. La senyora Adelita era menudeta, no feia prima; tenia es cabells; es ulls negres. El marit, Vicente Arjibart, tampoc no era massa alt; també era de cabells; ulls tan negres com la seua muller. Els coneixien, però, com la seua muller: perquè amb el qui passava no esolia tenir piques o hi perquè consideraven que un comissari de policia no ha de somriure. ~~XXXX~~ i li semblava que tan ella com ell eren valencians. / Com molt valencians parlaven en castellà.

~~El~~ ^{El} pis ~~de la~~ de la senyora Adelita ~~estava~~ ~~era~~ ~~plena~~ ~~de~~ ~~forma~~ ~~a~~ ~~forma~~, com d'escala. Plena d'home, més aviat joves i tot policies. Es feia una gracia bresta pensar que mai no hauria estat tan ben guardat. Entre es policies hi havia amador d'alabardes, l'amig de Caldes. / amb ell la seua muller parava.

Aquella nit, després del pobriquisme local - menjades amb Fabi i Borque el sumministre que Borque s'encarregava d'anar a cercar a l'intendència - ~~les~~ d'arrives per primera vegada ~~la~~ de la senyora Adelita. Es posaren una manta ~~sobre~~ a terra, per de la llar de foc i per així tenir una cuinera de ipeus. Es descalçaren - després de tant dies! - i el cap-manta es feu d'abricall. ~~El~~ ~~Roque~~ ~~ajudat~~ ~~les~~ ~~dr-~~ ~~mit~~ ~~tan~~ ~~hi~~ ~~havia~~ ~~aquella~~ ~~nit~~, ~~que~~ ~~després~~ ~~venia~~ ~~i~~ ~~la~~

~~Text~~

L'endemà al matí el poderes rentar amb roci i torrelló.
i desdijunar-te amb un ras de cafè amb llet ben calent.

Al canaer tornar a Borque passant Borque, que tenia
una voracitat asfereidora, esperen es comiuns que, enciat reg
socialistes i comunistes, cada mati venien de França amb
queviures: taronges, bananes, pots de carn i de llet, pa...

- Sempre se pesca algo - deia.

Les tires que una onada d'ira el pujava al cotxe. Les el per-
dies per anar per perquè ja el considerava sense cap autoritat.
però, ~~ment~~ indignat i fatigat de tanta insensibilitat, el reptava
l'enervament: aquells queviures ~~que venien~~ que venien es ~~ment~~
obres franceses no eren per es soldat, car per es soldats encara fun-
cionava, hi o malament, l'intendència; aquells queviures no era
per a apaciguar la voracitat dels pòts: era per a apaciguar
la fam de la població civil i el que ell, Borque, tan cívi-
lment "pensava", ho robava es infants, a les dones i es vells
que ho habien perdut tot; en aquelles circumstancies la
"pesca" era una indignitat, una cilera, una manca absoluta
de vergonya.

Borque callava però l'asaltava com qui sent ploure.

aquella tarda retornava Fontcuberta i Carrión: venien de la
"castanya", on habien passat quatre o cinc dies esperant entrar
a França. ^{Venien} ~~Kenneth~~ mullat, - aquells dies de La fangura tingue-
ren sempre pluja - desfet, plens de fang. ~~ment~~ ~~ment~~ ~~ment~~
amb Fontcuberta venia el seu fill Joan, fangut i un infant. ~~ment~~
~~ment~~. Tenien fred i fam. Es dirigueren a L'Esperança, cap de

deixar

J'habien desentès de la teua muller - que era una dona
tanta's de tu, que es habien trobat a l'altre dia a casa
de les dones de Ribera - i de fonsa, la muller de Xela-
barden. En ~~la~~ t'afany de fugir, t'incien a l'instint de
consciència, la pr, i, per tan, calia escoltar-los.

Totes segues que si Fontcuberta hagués anat al - es
a dir: tot amb el seu fill - hauria tingut una conducte
més correcta envers la teua esposa i la t'aurien calabat-
des.

Fontcuberta i Carmin Vasson

L'intendència, que es ~~era~~ ^{hi} donia pa, un plat de Monteny amb
lata, un vas de vi. I que ~~era~~ es hi donia, beutat, un xic de
cordero. Repensa, ~~no~~ a més o més, es hi trobà el que tu no ha-
bies tingut ena de celar: un x opus.

~~El fill de la filla~~ a Carrion:

~~El fill de la filla~~

~~El fill de la filla~~ ~~havia~~ ~~avanzant~~ ~~passa~~ a França en el
~~comissió~~ d'una "colònia" escolar. [Particularment, com en aquest cas
~~la~~ ~~felicitat~~ es inestable i fugissera, des d'ies després es presentà
la dona. ~~La~~ ~~no~~ ~~havia~~ ~~deixat~~ ~~passar~~, no s'havia
volgut, es de suposar que com a mala intenció car la policia ni
a França ^{ni callos} (el fill de la filla) per a tenir aquesta mena de ma-
les intencions. simplement: França ja tenia prou ^{maldecors}.

Preguntares a Fontenberta:

- I el baul de Monteny?

Fontenberta, molt atribulat, et digué que amb les presses
i la confusió d'aquels dies s'havien perdut. Digueres t'hi-
nica ~~la~~ cosa que podries dir i no volia dir res i volia
dir molt:

- Que hi farém!

Fes i fes, ~~no~~ s'havien perdut tantes coses que ja no venia
d'una més.

Preguntares a Carrion:

- I la vostra dona?

Elle: la filla havia aconseguit passar a França en el
comissió d'una "colònia" escolar. [Particularment, com en aquest cas
la felicitat es inestable i fugissera, des d'ies després es presentà
la dona. ~~La~~ ~~no~~ ~~havia~~ ~~deixat~~ ~~passar~~, no s'havia
volgut, es de suposar que com a mala intenció car la policia ni
a França ^{ni callos} (el fill de la filla) per a tenir aquesta mena de ma-
les intencions. simplement: França ja tenia prou ^{maldecors}.

~~La~~ la filla, hi: ~~la~~ ~~no~~ ~~havia~~ ~~podut~~ ~~passar~~, ~~el~~ ~~no~~ ~~era~~

Lauren imitar.

479 ~~365~~

Amadeu Xalabarzer, en abnegada-za, al decir:

- hi si i tornarem sobre matèria s' demoia, hi si i tornarem, per
vost demanar que, si cal passar a França, us deixeu la meua
muller. Estheu per ella fins que ~~vostre~~ ~~la~~ ~~puguem~~ ~~recuperar~~ puguem reunir-
le amb la seua mare i amb mi.

Així fou dit sense fer drama, peticionament, en El masmó, ~~està~~
~~el mateix dia del mateix dia~~ ~~XXXXXX~~ ~~X~~ ~~X~~ ~~X~~.
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ però vivintment, tal com s'han de dir les
paraules d'amor i d'amistat. Doncs el Xalabardes T. abradava
i es reunia amb els altres policies per a emprendre el camí
de Figueras. Tanies no venia'l mai més, però encara el veïem
una altra vegada, anys després: a Tolosa.

~~The character was much like the other~~ The hair, color etc.

[illegible]

d - ja us corrie la tang: ja us corrie les llàgrimes -

C. d'oblidar i perdonar.

- Comparativ 1

- ¿això, Valencia? Ser de quan es a la frontera?

~~They are ~~XXXXXX~~ XXXX on the ~~XXXXXXXXXX~~ the ~~XXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXX~~.~~

- Chó, Comisario, perdona y me di las dila, pero solo a un

- Peter is, new and some new people.
- 1st 5th 10th

- li tot arti ~~xxx~~ perulu!

- Tot arta perdut, Valencia, però ~~at~~ en una poca menys.

- Vostre, compariu, se ...

- Vostè, compariu, es massa bona persona. I per laltis
que n'ha i laltis tantes bones com sap us deu saber
que ne tan laltis, tan laltis vol dir tants. i que us ha

ben que a'v' he orelas?

- Li, Valencia: això, malauradament, ha acabat.
- ^{per desgràcia!} ~~per~~ no és ho sen que tot hom fugi?
- Jo no fugiré: me'n aniré quan vingi l'hora.
- Ningú no t'hi ho agrairà.
- Ho heu fugit perquè m'hi ho agrairien. Heu fugit perquè tuteu que heu de fer.

Et Valencia, que li haigut perat d'haveria renyat com a
un infant rebel, et preguntava:-

- ¿~~Hay~~ la señal alguna? ¿la señal más? ¿Enciende?
- No sé en la, pero ya es de la tibia.

f. ~~X~~ de Valencia P. implorava.

- Vinga amb mi, comissaris, que es callarieu junts! i on anirà
tan sol? ~~Però~~, ~~però~~ costi què ~~els~~ ~~seus~~ homes senten en
coses de llibres i no sabrà valdre'!? Amb mi estaria bé i us
d'hauria d'animar per res. Jo he fet i us tinc manies i treball-
lari del qui lipe. Li feu tot es ofidis, jo!

Aquell abella tan gran i abnegat, que no havia fet res
per mereixer, el lloc meua. / amb moltes dificultats podria
pronunciar uns mots d'aprenent.

- Dixi, puer, us ve!
- Us, Valencia. Per, qui sap! potser a França ens trobarim a veure.
- Toma! És clar que ens trobarim a veure. Ho veu a par a treball de amics. I els enemics. Allà on vaja preguntare per ells.

la amb la muleta; el farollet a la mà, atorguantos:
ha té diners? En canvi,

- Le t'ai diners ? En quel ?
- Merci, Valencia. Je en time.

de Vinte e seis mil, que incluem que a fronteira antiga também
passariam por a montanha. Por isso não há a de fronteira.

- ¡ tabac, també en té!

figueres fella:

- ho; us en tinc.

El valencià obria i regirava la maleta i el donava un paquet de picadures, dos o tres paquets de cigarretes, purs.

~~El valencià obria i regirava la maleta i el donava un paquet de picadures, dos o tres paquets de cigarretes, purs.~~

~~El valencià obria i regirava la maleta i el donava un paquet de picadures, dos o tres paquets de cigarretes, purs.~~

Faig, estranyat, meravellat.

- Com es que té tan tabac quan ja ningú us en té?

- El valencià té de tot, comiparis! ¡ tot el que té i el que tinga es pa conté. ho ho oblide!

Es abraçaven, tan emocionats tu com ell. ¡ ell, què-
he corrent, fugia ^{fora} ending.

A les muntanyes dels environs s'encenen les peti-
tes fogueres ~~de cada nit~~ dels nòmades de cada nit.

El carrion es passejava moltes hores, com tot hom, a la carretera. Esperant, es clar, - com tot hom - poder passar a Fran-
ça. ¡ esperant, esperant, un cotxe. ho el d'ell, que us en té
vien, ni un cotxe qualsevol: el del Bosch, que era Bosch
Gimpera, ministre ~~d'Interior~~. La dona de Carrion, com la?

La dona de Carrion deia, molt convençuda i amb molt
ure:

- ~~Quan~~ Quan patí, el Bosch revolucionari la portà a l'italià.
hontes no podien passar com l'altre part.

hontes debien ser ella i el seu marit. Malgrat habel-
los ajudat a fugir de Caldes i a tornar a l'opulència a Cerroia,

- on ~~la dona de Carrion~~ ^{i la seva muller} la muller de Carrion, i habien tot, sense aspar

C. vidua del governador, es veu que tenia influencia i bones
relacions i li agradava tenir-les.

De no recordar si el l'Estat o de Governació. Però a veure, et
deixeu donar-li la cartera d'Estat. I si t'eres ja l'Estat di-
ran. L'important es que era ministre.

car - la pens, antipàtica a la família de Joan Ribera-
Fontumberta i tu es vivint desien comptar. ~~però no ets més~~
~~no et mantindràs per dignitat humana de mantenir una relació~~
~~et mantindràs per un altre tipus que ni passen "la paraula"~~
~~mantindràs si és necessària Fontumberta hi haurà de mantenir.~~ La
dona de Carrión ~~no és~~ era des de "primer, fi, després, fi,
i sempre fi"; a tu ellí, aquella gran generositat, aquella deli-
cadessa, no s'arruinava ~~per~~ gent cal habies que li passa-
va "el Rock" - i si no passava també - tindries passaport i el tin-
dris Fontumberta i l'esposa de Xalabarder.
No t'hi

Roch Gimpere, pers. en panava. Tu, malgrat un ser de mena
malpensat, tanies que, sabent que la dona de Casimí s'esperava a
la foguera, preferia caure presoner dels haungistes. O que ~~estava~~
~~en una xaranga, ja havia passat i, per a que no el~~
coneguessin, s'havia posat ulleres fumades i bigoti postic.

- Ton est cool. Je les arrangeais.

La de Carrión, " que de bona pana hauries deixat a l'arter-
cafe, ~~ni ni, ni; ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni ni~~ Lloc. ella
hauria fet segurament amb tu, " ~~ni ni ni ni~~ i oblidat de donar-
te les gràcies. Bé, ri, es clar: amb totes aquelles enemics!...
les bones amigues.

(as suas enérgicas, muito numerosas, v'aproximava a Sienna. Era
difícilissimo, por um dia impossível, evitar as panics dos fugitivos,
que a cada hora aumentavam. E a fronteira não v'abia. La
genteada enlaçava os muros - era como um box de brado te-
nido no t'aire - e urdava:

~~Am scris în scris~~ la arhivele și cu material!; fel-
ven-ny! obțin-ny!

Aquella nit arribà fulis alvaray del riu. El trobare
a l'entrada de la Suana. Feia que abans de pocs ho-
res es produïria el canvi que tan haviem esperat; que
l'endemà entrarien les aigües que feia dies estaven
detingudes a Cebiche i que, per fi! el Govern francès es
decidís a deixar passar; que es retirats y se recol·locaren
~~des~~ des de l'Ebre, ~~una~~ posició, amb el nou armament,
per a l'ofensiva.

que, ~~les les~~ ~~l'union~~ ~~unite~~ per tan, us
~~no~~ ~~havien~~ ~~de~~ ~~deixar~~ ~~per~~ ~~perdre~~ ~~per~~ ~~perdre~~
 pel pemic; que s'havien donat orde de recuperar tots els
 homes aptes per a combatre i per a fortificar...
 L'esclatava ensalada!

L'esclatava en el cel. Tu el podies creure. Però tampoc podies creure que mentís. Un home del temps i la responsabilitat d'altres del país no podia mentir.

L'ensemble des armes ne ~~diffère~~ ^{se différencie} entraine. Rappelons que l'ensemble de la République, les entraine ^{à l'exception} ~~sauf~~ ^{à l'exception} Madrid, ~~en res-~~ ^{en res-} ~~tance~~ ^{ta} une ~~seule~~ ^{seule} République en territoire espagnol. Rappelons

pel Govern de la República espanyola, foren el present
que el Govern de la República francesa feu al general Franco.
Present del poble al llop.

L'acord amb Fallo, ~~el~~ - i amb el natural dis-
gust del cap de Correus de La Jonquera, que ja no podia fer
merit i quan arribessin es franquistes - decidiren crancar el
loc de la documentació secreta. Encengueren una gran fa-
guera al pati i hi llançaren el sac. Amb un bastó
atiraven el foc i respiraven la paperassa per a que no es
verifiqués el més petit foc. Quan les i papers foren reduïts
a cendres, ~~seix~~ així de la Casa de Correus, deixant
hi a Fallo que aconhata ~~el~~ i enllocament al ^{pere Carter}
que no es havia aconhata del corbe instant ~~el~~.

L'enemic era a Figueras. La terra vida digna - ne-
militar era finida. ~~el~~

I aquella matineda ~~el~~ llançaren les robes de soldat, ar-
restes de païsa i amb el carrer, Fontemberta, el seu fill
Joan ~~el~~ i l'esposa de Xalabardet - que les circumstancies
hacien convertir en la terra - suprenes el camí de l'exili,
que com tot hom creies que faria bé i, per la desvergonyi-
da, per la brutal, per l'inútil política de les nacions d'el-
democràtiques, duraria anys i anys.

Llop Fontemberta, de tan en tan, era el seu ciutadà.
No es devia la creu - era cada u devia la seva, invisible
i feixuga - però es devia la moleta. A mig camí, em-
penyeres la pistola pel camí i atreient-la clament d.
una pedra la trencava i la llançava a un arbre.
~~el~~ Era l'última nit que passava a

Catalunya. Les plúvia, però feia molt fred. El cel era
~~negre i~~
~~totalment~~ ~~negre~~ ~~i~~ ~~amb~~ ~~nuvolles~~ ~~grues~~ ~~negres~~
~~Així~~ ~~vista~~ ~~era~~ meravellósament ple d'estels que, ~~com~~ com pare-
 les nits de molt fred, brillaven amb força. Era l'últim tur-
 cat de cel de Catalunya i ~~tant~~ talment semblava que
 v'hi haguessin aplegat tots es estels del món per a dir-vos
 adieu.

1 aut folia de Loria, ~~data~~ 7 de setembro de 1965